

UCHWAŁA NR/...../2023
RADY MIEJSKIEJ W NOWYM DWORZE MAZOWIECKIM
z dnia2023 r.

**w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny dla
Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2024-2026**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn. m.) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1426 z późn. zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Gminny Program Wspierania Rodziny dla Miasta Nowy Dwór Mazowiecki na lata 2024-2026, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta Nowy Dwór Mazowiecki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Uzasadnienie

W związku z końcem okresu obowiązywania obecnej uchwały w sprawie Gminnego Programu

Wspierania Rodziny miasta Nowy Dwór Mazowiecki, zachodzi konieczność podjęcia nowej uchwały.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej ((Dz. U. z 2023 r poz. 1426 z późn zm.) do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3- letnich gminnych programów wspierania rodziny.

Obowiązek podjęcia uchwały wynika z art. 176 pkt 1 w/w ustawy. Celem programu jest zabezpieczenie podstawowych potrzeb rodzin i dzieci, oraz wzmocnienie roli i funkcji rodziny jako naturalnego środowiska rozwoju dziecka. Zakłada się w szczególności wzmocnienie działań profilaktycznych i doskonalenie metod pracy z rodziną, mających na celu utrzymanie dziecka w jego naturalnej rodzinie lub jego powrotu do rodziny. Program ustala zadania, które realizować będą wyznaczone podmioty w zakresie wspierania rodziny przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych tj. min. ośrodek pomocy społecznej, szkoła, sąd, policja.

Program opracowano na lata 2024-2026

W związku z powyższym uzasadnione jest przyjęcie niniejszej uchwały.

**Program Wspierania Rodziny
dla Miasta Nowy Dwór Mazowiecki
na lata 2024-2026**

Nowy Dwór Mazowiecki, grudzień 2023

SPIS TREŚCI

I. WPROWADZENIE.....	3
II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU.....	5
III. ANALIZA SYTUACJI W NOWYM DWORZE MAZOWIECKIM W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY.....	5
3.1 Dane statystyczne.....	6
3.2 Sytuacja bezrobotnych.....	6
3.3 Dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	7
3.4 Działania Zespołu Interdyscyplinarnego	8
3.5 Dane z Komendy Powiatowej Policji.....	9
3.6 Praca Punktu Konsultacyjnego.....	10
3.6 a) Działania asystenta rodziny.....	12
3.7 Rodzinna piecza zastępcza.....	24
3.8 Współpraca asystenta rodziny i pracownika socjalnego na rzecz rodzin z dziećmi.....	27
IV. ANALIZA SYTUACJI W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY.....	30
V. CEL GŁÓWNY, CELE SZCZEGÓŁOWE I DZIAŁANIA PROGRAMU ORAZ WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELÓW.....	31
VI. ODBIORCY PROGRAMU.....	36
VII. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU.....	36
VIII. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU.....	37
IX. PRZEWIDYWANY EFEKT REALIZACJI PROGRAMU.....	40
X. MONITOROWANIE PROGRAMU.....	40
XI. FINANSOWANIE PROGRAMU.....	41
XII. PODSUMOWANIE.....	42

I. WPROWADZENIE

Program Wspierania Rodziny w Nowym Dworze Mazowieckim na lata 2024-2026 jest dokumentem opartym na przepisach ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która w art. 176 pkt 1 zawiera zapis o opracowaniu i realizacji w ramach zadań własnych gminy, gminnych programów wspierania rodziny.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim realizuje zadania należące do właściwości gminy z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej od grudnia 2011.

Głównym założeniem opracowanego Programu jest tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny poprzez rozwijanie systemu profilaktyki, wsparcia dzieci oraz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych z terenu Nowego Dworu Mazowieckiego.

W świetle założeń ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, pomoc dziecku i rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i powinna być świadczona przez specjalistów w ramach spójnego systemu pracy środowiskowej. Istotne, żeby zmiana sytuacji rodziny odbywała się w oparciu o zasadę wzajemnej współpracy, zaufania i przy aprobacie ze strony rodziny, z wykorzystaniem zasobów rodziny oraz środowiska lokalnego.

Rodzina jest podstawową komórką społeczną oraz naturalnym środowiskiem rozwoju wszystkich jej członków. Jest ona pierwszym i najważniejszym środowiskiem, w którym kształtuje się osobowość dziecka. Rodzina oddziałuje na dziecko przekazując mu system wartości oraz tradycje. Dokonujące się zmiany społeczne i gospodarcze niosą ze sobą wiele skutków pozytywnych ale niestety również i negatywnych, które przyczyniają się do rozpadu rodziny.

Choroba alkoholowa rodziców, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, wypadki losowe to główne problemy dezorganizujące życie rodzin. Różnorakie formy wsparcia na rzecz rodziny problemowej należy docenić i ciągle udoskonalać. Zamiast zastępować i wyręczać rodzinę w wypełnianiu jej roli, należy ją przede wszystkim wspierać, wspomagać aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Wsparcie rodziny powinno być wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Główną zasadą powinna być zasada pomocniczości. Działania przyniosą najlepszy efekt gdy będą odbywać się za zgodą

rodziny i z jej aktywnym udziałem. Praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadre, winna być kompleksowa i obiektywna. System wsparcia powinien obejmować zarówno rodziny biologiczne jak i zastępcze. Gdy zaistnieje konieczność umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej, podstawowym celem pracy z rodziną biologiczną będzie jak najszybszy powrót dziecka do rodziny. Wszelkie działania wspierające w utrzymaniu pełnej rodziny są również ważne ze względów społecznych i ekonomicznych, konieczne z uwagi na obniżenie kosztów związanych z pobytem dziecka w rodzinie lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Działając w myśl zasady, że „lepiej zapobiegać niż leczyć”, powinno się promować działania profilaktyczne ukierunkowane na wspieranie rodzin niewydolnych w opiece nad dziećmi. Aby podołać temu wyzwaniu niezbędna jest więc ścisła współpraca pomiędzy instytucjami oraz wypracowanie sprawnego i efektywnego systemu działań wpływających na poprawę sytuacji dziecka i rodziny. Tak rozumiany Program może stanowić pełne, kompleksowe ujęcie systemu wsparcia dziecka i rodziny.

Program Wspierania Rodziny zakłada tworzenie sprzyjających warunków do poprawy życia rodzin i dzieci. Niezbędne jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia. Aby osiągnąć zamierzone cele, w realizację programu powinny włączyć się aktywnie instytucje, placówki i organizacje, które w ramach swoich działań wspierają rodzinę.

Zgodnie z art. 176 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należy :

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny,
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsca dla dzieci,
- 4) finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające,

5) współfinansowanie pobytu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej po dniu 31 grudnia 2011 r. odpowiednio:

a) 10 % w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy,

b) 30 % w drugim roku pobytu dziecka,

c) 50 % w trzecim i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej,

6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego,

7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy. Podstawą działań ujętych w programie są w szczególności regulacje obowiązujących ustaw.

II. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Ustawa z 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 1426 z późn. zm.);

Ustawa z dnia 15 kwietnia 2021 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2023 r., poz. 901 z późn. zm.);

Ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2021 r., poz. 1249 z późn. zm.).

III. ANALIZA SYTUACJI W NOWYM DWORZE MAZOWIECKIM W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY

Na potrzeby niniejszego programu przeprowadzono analizę środowiska lokalnego. Celem było określenie skali problemów oraz zasobów w zakresie wspierania rodziny w wypełnianiu jej funkcji, w tym szczególnie opiekuńczo-wychowawczej.

Analiza obejmuje dane uzyskane od podmiotów i instytucji działających na rzecz wspierania rodziny, w szczególności:

- Urzędu Miejskiego,
- Powiatowego Urzędu Pracy,
- Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- Zespołu Interdyscyplinarnego

- Komendy Powiatowej Policji,
- Punkt Konsultacyjny
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,

1. Dane statystyczne

Nowy Dwór Mazowiecki na dzień 31.12.2022 roku zamieszkiwało 27228 mieszkańców w tym zameldowanych na pobyt stały 26651 i 577 pobyt czasowy. Na koniec 2022 roku miasto zamieszkiwało 196 osób posiadających obywatelstwo ukraińskie.

W latach 2019 – 2021 zaobserwowano wzrost zameldowań na pobyt czasowy względem lat poprzednich, następnie w roku 2022 liczba tych zameldowań ponownie spadła.

W poniższej tabeli zaprezentowano liczbę mieszkańców na przestrzeni tych lat z podziałem na określenie rodzaju pobytu na dzień 31 grudnia 2022 roku.

Rok	Ogółem	Pobyt stały	Pobyt czasowy
2016	27942	27 454	488
2017	27758	27 350	408
2018	27762	27 222	540
2019	27731	27 110	621
2020	27596	26966	630
2021	27349	26717	632
2022	27228	26651	577

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Miejskiego w Nowym Dworze Mazowieckim.

2. Sytuacja bezrobotnych

Analizując dane Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Dworze Mazowieckim w odniesieniu do liczby osób zarejestrowanych jako bezrobotne z powiatu nowodworskiego z uwzględnieniem ilości bezrobotnych z Nowego Dworu Mazowieckiego a w tym ilości zarejestrowanych kobiet wynika, iż od roku 2020 liczba bezrobotnych ma tendencję spadkową. Ostatnim rokiem, do którego porównano liczbę bezrobotnych jest rok 2016 z liczbą 812 bezrobotnych z Nowego Dworu Mazowieckiego, następne lata już uwiadcniają spadek bezrobocia w mieście. W przedstawionej tabeli uwzględniono lata 2016-2022 z podziałem na ogólną liczbę osób zarejestrowanych w powiecie nowodworskim, następnie liczbę

bezrobotnych z Nowego Dworu Mazowieckiego i z tego wyodrębniono kobiety zamieszkujące na terenie miasta.

Rok	Ogółem zarejestrowani w Powiatowym Urzędzie Pracy	Liczba zarejestrowanych mieszkańców Nowego Dworu Maz.	w tym kobiety
2016	2554	812	471
2017	1903	696	370
2018	1814	659	358
2019	1827	620	331
2020	2236	731	364
2021	2020	686	320
2022	1997	740	388

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Nowym Dworze Mazowieckim.

Spośród 740 osób zarejestrowanych w 2022 roku z terenu Nowego Dworu Mazowieckiego było zarejestrowanych 352 mężczyzn i 388 kobiet, z tego 77 zarejestrowanych bezrobotnych było do 25 roku życia, 159 osoby do 30 roku życia, 163 powyżej 50 roku życia. Grupę długotrwale bezrobotnych stanowiły 381 zarejestrowanych osób.

3. Dane Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w roku 2022 zajmowała się 79 sprawami, z tego terapię podjęło 45 osób nadużywających alkoholu.

Poniższa tabela prezentuje wpływ wniosków do MKRPA na przestrzeni lat 2016 – 2022.

Rok	Wnioski prowadzone przez MKRPA	Liczba osób, które podjęły terapię	Wnioski skierowane do sądu przez MKRPA
2016	75	43	7
2017	94	45	6

2018	94	46	9
2019	70	29	2
2020	71	28	4
2021	72	21	8
2022	79	45	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MKRPA w Nowym Dworze Mazowieckim.

4. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego

Przy Ośrodku Pomocy Społecznej funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny, któremu Ośrodek zapewnia obsługę organizacyjno – techniczną.

Zespół Interdyscyplinarny tworzy grupa specjalistów z różnych instytucji (Ośrodka Pomocy Społecznej, Komendy Powiatowej Policji, Sądu Rejonowego, Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, oświaty, służby zdrowia, Prokuratury Rejonowej, Poradni Psychologiczno – Pedagogicznej). Członkowie łączą swoją wiedzę, umiejętności, doświadczenie oraz możliwości wynikające z zadań instytucji, które reprezentują. Podejmują współpracę i skoordynowane działania mające na celu niesienie pomocy osobom doznającym przemocy w rodzinie.

Głównym zadaniem zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w szczególności poprzez:

- diagnozowanie problemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w rodzinie mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku,
- inicjowanie interwencji w środowiskach dotkniętych przemocą w rodzinie,
- rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym,
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.

Na przestrzeni funkcjonowania Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2020-2022 był widoczny wyraźny wzrost liczby zakładanych „Niebieskich Kart A” w związku z występowaniem lub podejrzeniem o występowanie przemocy w rodzinie. W roku 2022 roku

zaobserwowano wysoki wzrost zakładanych „Niebieskich Kart A”, to o 20 kart więcej względem roku 2020.

Osoby doznające pomocy potrzebują zwykle pomocy psychologicznej, prawnej, materialnej i medycznej, a także wsparcia emocjonalnego. Dlatego przeciwdziałanie przemocy w rodzinie nie może opierać się wyłącznie na działalności jednej instytucji. Żadna instytucja nie ma wystarczających narzędzi, kompetencji i możliwości rozwiązywania wszystkich problemów rodziny uwiękłej w przemoc. Podejmowane działania muszą mieć charakter interdyscyplinarny.

Realizacja procedury „Niebieskie Karty” w latach 2020 -2022

	2019	2020	2021	2022
Liczba Niebieskich Kart A wszczynających procedurę, w tym przez przedstawicieli poszczególnych podmiotów:	57	51	65	71
• jednostki organizacyjne pomocy społecznej	6	6	13	11
• Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	0	0	0	0
• Policja	46	44	50	59
• Oświata	5	1	2	1
• Ochrona zdrowia	0	0	0	0
Liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego	32	41	49	55
Liczba powołanych Grup Roboczych	57	51	65	71
Liczba spotkań Grup Roboczych	419	425	661	657
Liczba zakończonych Procedur „Niebieskie Karty”, w tym na skutek:	51	51	53	77
• zakończenia przemocy w rodzinie oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy	38	32	34	57
• braku zasadności podejmowania działań	13	19	19	20

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zespołu Interdyscyplinarnego w Nowym Dworze Mazowieckim.

5. Dane z Komendy Powiatowej Policji

Z danych uzyskanych z Komendy Powiatowej Policji w Nowym Dworze Mazowieckim wynika, iż liczba interwencji domowych związanych z przemocą domową podejmowanych przez policję w roku 2022 spadła o 66 względem roku 2020 gdzie liczba zdarzeń związanych z przemocą domową wynosiła 603, wzrosła jednak liczba ofiar przemocy domowej. Na przestrzeni lat 2020 – 2022 przemoc dotyczyła 12 dzieci w wieku powyżej 13 roku życia.

Poniższa tabela z zawartymi w niej danymi uwidacznia tę tendencję.

Rok	2020	2021	2022
Ogólna liczba interwencji domowych	6331	6462	5917
Dotyczące przemocy w rodzinie	603	628	537
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem	44	48	62
Kobiety	38	31	54
Mężczyźni	4	9	6
Małoletni do 13 r. ż.	0	0	0
Nieletni w przedziale 13 -18 r. ż.	2	8	2
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem	44	48	63
Kobiety	5	5	6
Mężczyźni	39	43	55
Nieletni	0	0	2
Liczba sprawców pod wpływem alkoholu ogółem	7	2	15
Kobiety	1	0	0
Mężczyźni	6	2	15
Nieletni	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Powiatowej Policji w Nowym Dworze Mazowieckim.

6. Praca Punktu Konsultacyjnego

W związku z realizacją Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

oraz Przeciwdziałania Narkomanii ww. programu, przy Ośrodku Pomocy Społecznej działa Punkt Konsultacyjny, którego działalność jest nakierowana m. in. na przeciwdziałanie uzależnieniom i patologiom społecznym.

Pomoc terapeutyczna jest skierowana do: mieszkańców Nowego Dworu Mazowieckiego, osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i ekonomicznym, osób uzależnionych i ich rodzinie- osób współuzależnionych i DDA, osób zagrożonych uzależnieniem i ich rodzin, osób doświadczających przemocy, rodzin w kryzysie małżeńskim, pracowników instytucji pomocowych i organizacji pozarządowych.

Prowadzone są indywidualne konsultacje terapeuty uzależnień, które pomagają wyjaśnić problem uzależnienia i współuzależnienia, czyli istotę choroby, jej przebiegu i zagrożeń z nią związanych. Zadaniem terapeuty uzależnień jest przyjście z pomocą w przełamywaniu oporu przed uznaniem własnego uzależnienia, wyjaśnienie mechanizmów powstawania choroby i pełne rozpoznanie własnej sytuacji psychicznej.

W Punkcie Konsultacyjnym spotyka się także grupa wsparcia. Jest to rodzaj spotkań w obecności terapeuty uzależnień dla osób, które przeżywają podobne trudności. Celem jest tu zminimalizowanie poczucia osamotnienia w problemach, poprawa samopoczucia, podnoszenie aspektów poczucia własnej wartości, poprawie funkcjonowania w społeczeństwie, skorygowaniu problemu. Takie spotkania umożliwiały rozmawianie o swoich problemach, uczuciach oraz emocjach, które im towarzyszą, z innymi osobami dotkniętymi podobnym problemem. Dzięki temu każdy zagubiony, cierpiący i poszukujący wsparcia człowiek mógł odnaleźć bratnie dusze – zmuszone radzić sobie z podobnymi trudnościami życiowymi. Grupa wsparcia jest także skierowana do osób współuzależnionych.

W poniższej tabeli przedstawiono zakres i ilość konsultacji Punktu Konsultacyjnego.

Rok	2020	2021	2022
Alkoholizm	270	212	193
Długotrwała lub ciężka choroba	3	---	1
Narkomania	194	170	110
Przemoc w rodzinie	332	340	329
Sytuacja kryzysowa	103	132	140

Źródło: opracowanie własne Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim

Podane zostały osobogodziny dotyczące każdego ze zjawisk - bez podania grup wsparcia. Średnia roczna grup to 53 grupy po 12 osób, każda po trzy godziny. Dotyczyły one współzależnienia

i przemocy. W roku 2022 uruchomiona została grupa dla uzależnionych osób – 53 grupy po 8 osób, każda po 2 godziny.

W 2022 roku w ww. punkcie pracowało 8 pracowników w tym:

- instruktor terapii uzależnień z certyfikatem - 1
- osoba w toku szkolenia do uzyskania certyfikatu specjalisty psychoterapii uzależnień - 1
- psycholog – 3
- prawnik – 1
- pracownik wspierający osoby przybyłe z Ukrainy – 1
- osoba sprzątająca- 1

a) Działania asystenta rodziny

Realizacja obowiązków wynikających z Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W dniu 28 kwietnia 2011 r. Sejm przyjął ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Instytucję asystenta rodziny powołano w 2012 r. ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Asystentem rodziny może być osoba, która spełnia wymagania zawarte w art. 12. 1. ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

W latach 2012 -2014 zatrudnienie było zadaniem fakultatywnym, a od 2015 r. stało się obligatoryjnym, czyli zadaniem własnym gminy.

Termin asystent pochodzi od słowa asysta, które jest określeniem osoby towarzyszącą komuś, współobecnej, pomagającej, będącej w pogotowiu, która po prostu asystuje w codziennym życiu rodziny.

Praca asystenta rodziny prowadzona jest za zgodą i przy aktywnym udziale rodziny. Asystent rodziny pracuje z rodziną w oparciu o plan pracy z rodziną. Współpraca z rodziną jest długofalowa. Czas pracy z rodziną zależy od występujących potrzeb, średnio współpraca trwa przez 2 - 3 lata. Praca z rodziną odbywa się w miejscu jej zamieszkania lub w miejscu przez nią wskazanym.

Liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie pracować nie może przekraczać 15-stu.

Asystent rodziny został wprowadzony do systemu pomocy społecznej w związku z Ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W ramach

realizacji zadań w OPS było zatrudnionych 2 asystentów rodziny. Asystenci zostali powołani do świadczenia wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu roli opiekuńczo-wychowawczej. Asystent rodziny pełni inną rolę niż pracownik socjalny. Jest bliżej rodziny i asystuje jej w codziennym życiu. Polega to na niesieniu pomocy rodzinom dysfunkcyjnym, z małoletnimi dziećmi, w rozwiązywaniu problemów wychowawczych, socjalnych. Pomaga w prowadzeniu gospodarstwa domowego, wspólnie planuje wydatki, ustala wspólnie działania.

Celem pracy asystenta w rodzinie jest niesienie pomocy w zachowaniu jej integralności, przeciwdziałania konieczności umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej. Osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Jego głównym zadaniem jest nie dopuścić do oddzielenia dziecka od rodziny. W sytuacji, gdy dojdzie do czasowego umieszczenia dzieci poza rodziną biologiczną, praca asystenta z rodziną jest kontynuowana. Zadaniem asystenta staje się nie tylko praca z rodziną w miejscu zamieszkania, ale również współpraca z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej. Asystent z uwagi na zadaniowy, elastyczny czas pracy może dostosować działania do rytmu życia rodziny i jej potrzeb.

O ważnej roli, jaką pełnią asystenci mówią także eksperci.

„Asystent rodziny właściwie rozumiejący swą rolę wzmacnia rodzinę z małoletnimi dziećmi wykorzystując jej zasoby wewnętrzne i zewnętrzne. Pracuje w miejscu zamieszkania rodziny lub przez nią wskazanym. Prowadzi działania profilaktyczne i wspierające oparte na relacji asystenckiej. Jego rola w systemie pomocy rodzinie jest istotna, gdyż efektem jego pracy jest osiągnięcie przez rodzinę będącą w kryzysie podstawowego poziomu stabilności życiowej, który umożliwi jej stworzenie optymalnego i bezpiecznego środowiska wychowawczego dla dzieci. Rodzina spełniająca prawidłowo swe funkcje da zaś możliwość do prawidłowego rozwoju potomstwa, co w przyszłości zaowocuje zmniejszeniem skali problemów społecznych. Głównym zadaniem asystenta jest więc pedagogizacja rodziców oraz ich wspieranie informacyjne, emocjonalne, instrumentalne poprzez towarzyszenie w różnych czynnościach dnia codziennego. Jednocześnie asystent rodziny jest zazwyczaj koordynatorem działań wielu innych służb społecznych, pracujących z daną rodziną i na jej rzecz. Nie powinien bowiem pracować sam a w partnerstwie z innymi służbami społecznymi. Należy dokonać starań, aby na terenie danej gminy jasno podzielić służby społeczne na te, które służą rodzinie wsparciem i pomocą i te, które chronią dzieci i realizują zadania interwencyjne - wyjaśnia dr hab. Izabela Krasiejko z Instytutu Pedagogiki w Akademii im. J. Długosza w Częstochowie.

Asystent rodziny zgodnie z ustawą może prowadzić pracę z nie więcej niż 15 rodzinami. Liczba rodzin będąca pod opieką asystenta rodziny winna być uzależniona od

problemów
w rodzinach.

Jak wynika z danych Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim spełnia wskazane kryteria.

Szczegółowe zadanie asystenta rodziny określa ww. ustawa , do których należy:

- 1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym;
- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) udzielenie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielenie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 13a) realizacja zadań określonych w ustawie z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży "Za życiem";
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku;
- 16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 17) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 18) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w

działaniach na rzecz dziecka i rodziny;

19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą.

Asystent rodziny pomoże m. in.:

- w rozwiązywaniu problemów życiowych oraz pomocy w poprawie sytuacji życiowej,
- w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo - wychowawczych (np.: nauczyć jak rozmawiać z dziećmi, pomoże zorganizować dzieciom czas wolny, uzyskać bezpłatne korepetycje),
- w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych,
- w prowadzeniu gospodarstwa domowego, zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego (planowaniu wydatków i zarządzaniu pieniędzmi, zorganizowaniu pracy w domu, ustaleniu podziału obowiązków domowych),
- w nawiązaniu kontaktów z innymi osobami, specjalistami, instytucjami (np.: lekarzem, doradcą zawodowym, prawnikiem),
- w załatwieniu spraw urzędowych oraz udzielaniu informacji na temat pomocy świadczonej przez właściwe instytucje rządowe, samorządowe i organizacje pozarządowe (wypełnianiu wniosków, napisaniu podań, w złożeniu ich),
- w usamodzielnieniu, w podnoszeniu kwalifikacji zawodowych, w poszukiwaniu i utrzymaniu pracy zarobkowej,
- w innych sprawach, w których potrzebna jest pomoc.

Asystent rodziny ma m. in. prawo do:

- występowania do różnych instytucji o udzielenie informacji oraz wglądu do dokumentów niezbędnych do prowadzenia pracy z rodziną,
- kontaktowania się z pracownikami ośrodków pomocy społecznej, szkołami, poradniami, sądami i innymi służbami,
- podejmowania działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodziny,
- sporządzania opinii o rodzinie i jej członkach do sądu,
- współpracy z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą w celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz innymi osobami działającymi na rzecz dziecka i rodziny.

Czego nie robi asystent rodziny:

- nie wyręcza rodziny,

- nie udziela pomocy finansowej,
- nie pełni funkcji opiekunki do dzieci.

W naszym Ośrodku wsparcie asystenta rodziny najczęściej kierowane jest do rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, które mogą skutkować umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej.

1. W przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo - wychowawczych pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy, na zasadach określonych w ustawie o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r.

(Dz. U. z 2023 r. poz. 901z późn. zm.).

2. Po przeprowadzeniu wywiadu, pracownik socjalny dokonuje analizy sytuacji rodziny.

3. Jeżeli z analizy sytuacji rodziny wynika konieczność przydzielenia rodzinie asystenta rodziny, pracownik socjalny występuje do dyrektora Ośrodka z wnioskiem o przydzielenie.

4. Po otrzymaniu wniosku, dyrektor przyznaje asystenta rodziny. Pomoc ta jest bezpłatna, udzielana niezależnie od sytuacji materialnej rodziny. W naszym Ośrodku realizujemy to zadanie we własnym zakresie, bowiem zatrudnionych było 2 asystentów rodziny. Wynagrodzenie asystentów rodziny jest finansowane z budżetu Gminy.

Asystent rodziny podejmuje także współpracę z rodziną, gdy zdecyduje o tym sąd. Ten w toku prowadzonego postępowania związanego z niewłaściwym sprawowaniem władzy rodzicielskiej może wydać zarządzenie zobowiązujące opiekunów do pracy z asystentem rodziny, zwłaszcza jeśli zagrożone jest dobro dziecka.

Charakterystyka rodzin objętych pomocą asystenta rodziny

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa działania, jakie gmina ma świadczyć na rzecz rodzin oraz określa ich liczbę na jednego asystenta (do 15 rodzin).

W roku 2022 wsparciem asystenta rodziny objęto 24 rodzin. Liczba dzieci w tych rodzinach objętych wsparciem to 58.

Struktura rodzin objętych wsparciem ze względu na ilość dzieci :

1 dziecko w rodzinie	2 dzieci w rodzinie	3 i więcej dzieci w rodzinie
7 rodzin w tym 4 dzieci w pieczy zastępczej	7 rodzin w tym 2 dzieci w pieczy zastępczej	10 rodzin w tym 9 dzieci w pieczy zastępczej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim.

W 2022 roku - w wyniku prowadzonych przez asystentów rodziny działań, do rodzin biologicznych powróciło 2dzieci.

1. Liczba wszystkich dzieci w rodzinach z podziałem na rodzaj szkoły:

- 0-5 lat - 24
- Szkoła Podstawowa - 29
- Szkoła ponadpodstawowa - 5
- Dzieci pełnoletnie, nie uczące się i nie pracujące - 0

2. Czas pracy w tych rodzinach przedstawia się następująco:

- do 3 miesięcy – 1 rodzina
- powyżej 3 miesięcy do 12 miesięcy – 9 rodzin
- powyżej 1 roku – 14 rodzin

3. Przeciętny czas pracy z rodziną wyniósł 19 miesięcy.

4. Liczba rodzin, w których matka/ojciec samotnie wychowuje dzieci: 10

5. Liczba rodzin, z którymi zakończono współpracę - 14

w tym:

- ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę – 11 (zmiana miejsca zamieszkania, brak współpracy ze strony rodziny),
- ze względu na brak efektów – 2
- osiągnięte cele – 1

6. Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do współpracy z asystentem rodziny – 7

7. Liczba rodzin biologicznych, z których dzieci przebywają w rodzinnej pieczy zastępczej - 8

8. Liczba rodzin, z których dzieci przebywają w instytucjonalnej pieczy zastępczej – 3

9. Wydano 4 opinie dla Sądu Rejonowego w Nowym Dworze Mazowieckim oraz pięciokrotnie samodzielnie poinformowano Sąd o bieżącej sytuacji rodziny.

10. Zwrócono się do szkół o wydanie 19 opinii uczniów rodzin objętych asystenturą rodzinną.

11. Najczęstsze problemy występujące w rodzinach objętych wsparciem asystenta:

- problem nadużywania alkoholu – 14 rodzin,

- problemy finansowe – 16 rodzin,
- trudna sytuacja mieszkaniowa – 11 rodzin,
- problemy wychowawcze z dziećmi – 18 rodzin,
- niezaradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego – 7 rodzin,
- przewlekłe choroby i niepełnosprawność – 10 rodzin,
- bezrobocie – 17 rodzin,
- przemoc – 10 rodzin

Problemy z jakimi spotykają się w swojej pracy asystenci rodziny wymagają wielopłaszczyznowej pomocy i wsparcia. Działania te asystenci realizują poprzez:

- konsultacje i rozmowy z rodzinami w celu zdobycia informacji o problemach rodziny oraz ukazywanie prawidłowych postaw rodzicielskich,
- konsultacje i rozmowy z dziećmi w celu ukierunkowania właściwych zachowań,
- kontakt ze szkołą (pedagog, psycholog, wychowawca) w celu poszerzenia grona osób wspierających rodzinę,
- rozmowy motywujące do podjęcia działań,
- rozładowywanie konfliktów,
- kontakty z rodziną zewnętrzną w celu lepszego zrozumienia i wsparcia rodziny,
- organizację czasu wolnego,
- rozmowy informacyjne, poszerzanie wiedzy na temat załatwiania spraw na rzecz rodziny,
- pomoc w załatwianiu formalności (asysta podczas regulowania spraw formalnych),
- zorganizowanie odzieży, żywności, sprzętów gospodarstwa domowego, wyposażenia lokalu,
- pomoc w poszukiwaniu pracy, szukanie ofert pracy, doradztwo zawodowe, pomoc w pisaniu CV,
- pomoc w wypełnianiu wniosków w celu zdobycia świadczeń finansowych z OPS, ZUS,
- pomoc w gospodarowaniu środkami finansowymi, (planowanie wydatków, poszukiwanie oszczędności),
- asysta podczas zakupów np.: żywność, leki, artykuły przemysłowe, szkolne itp.,
- kontakt z instytucjami,
- reprezentowanie interesów klienta w instytucjach,

- rozeznanie w możliwości uzyskania pomocy dla rodzin,
- konsultacje z pracownikami socjalnymi,
- monitorowanie sfery edukacyjnej dziecka,
- przypomnienie o terminach ustalonych wizyt w instytucjach,
- pomoc w sporządzaniu różnych pism przedmiotowych,
- rozeznanie i poinformowanie o możliwości podjęcia terapii na terenie miasta,
- poradnictwo socjalne,
- spotkania z dziećmi w ramach pracy z rodzinami,
- kontakt z pedagogiem szkolnym w celu monitorowania frekwencji na zajęciach szkolnych, pozyskania informacji na temat współpracy rodzica ze szkołą,
- uczestniczenie w sprawach sądowych dotyczących wspieranych rodzin,

Asystenci rodzin cały czas wypracowują zasady współpracy interdyscyplinarnej na rzecz dziecka i rodziny. Współpraca ta odbywa się na dwóch płaszczyznach. W obrębie Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim polega na ścisłej współpracy asystentów rodziny

z pracownikami socjalnymi oraz pracownikami pozostałych komórek organizacyjnych, w tym szczególnie z Działu Świadczeń Rodzinnych i Funduszu Alimentacyjnego, Działu Świadczeń i Dodatków Mieszkaniowych.

Asystenci i pracownicy socjalni, podobnie jak w latach poprzednich, w ramach swoich obowiązków zawodowych podejmowali współpracę również z przedstawicielami innych instytucji

i urzędów (zarówno z Nowego Dworu Mazowieckiego, jak i spoza jego terenu), które realizują zadania na rzecz dziecka i rodziny, w tym z : Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie, Sądami, innymi Ośrodkami Pomocy Społecznej. Współpraca ta niezmiennie miała charakter konsultacji, wymiany informacji oraz wspólne podejmowanych działań, zmierzających do poprawy sytuacji rodziny i dziecka. Partnerami asystentów i pracowników socjalnych w ich działaniach byli m. in.: kuratorzy sądowi, pedagodzy, policjanci, lekarze rodzinni czy pielęgniarki środowiskowe.

Działaniem na rzecz wspierania rodziny, będącym przykładem współpracy interdyscyplinarnej jest także współpraca pracowników socjalnych i asystentów rodziny z Zespołem Interdyscyplinarnym do spraw przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ww. pracownicy zwykle powoływani są przez wspomniany zespół do grup roboczych prowadzących działania wspierające rodziny dotkniętej przemocą.

Asystent rodziny systematycznie kontaktuje się z różnymi specjalistami oraz instytucjami

w celu najefektywniejszej pomocy rodzinie. W roku 2022 kontaktował się z następującymi podmiotami:

- Sąd Rejonowy (kuratorzy) - konsultacje i ustalenie działań względem rodzin objętych nadzorem kuratorskim, omówienie działań wykonywanych przez rodziny,
- Szkoły (pedagog, psycholog, wychowawca) - konsultacje i ustalenia działań względem rodzin objętych nadzorem kuratorów, omówienie działań wykonywanych przez rodziców, monitorowanie obowiązków szkolnych przez dzieci oraz monitorowanie kontaktów rodziców z wychowawcą/pedagogiem,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna - konsultacje dotyczące trudności pojawiających się we wspieranych rodzinach, weryfikacja udziału w terminach spotkań, weryfikacja dopełnienia formalności przez rodziny dotyczące uzyskania opinii/orzeczenia,
- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie - udział w posiedzeniach dotyczących oceny sytuacji dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej oraz uzgodnienie działań względem dziecka i rodzica biologicznego,
- przychodnie POZ (lekarz pierwszego kontaktu, personel przychodni) - ustalenie wizyt, omówienie sytuacji zdrowotnej w obecności pacjenta i za jego zgodą ,
- przychodnie specjalistyczne (w tym prywatne) - wizyty, terminy, obecność, omówienie sytuacji zdrowotnej w obecności pacjenta i za jego zgodą,
- placówki, w których umieszczone zostały dzieci z rodzin objętych wsparciem asystenta - kontakt w celu ustalenia czy rodzic biologiczny utrzymuje kontakt z dzieckiem, udział w miarę możliwości w posiedzeniach dotyczących oceny sytuacji dziecka,
- Komenda Powiatowa Policji - pozyskiwanie informacji niezbędnych dla rodzin do uregulowania spraw formalnych (mandaty, grzywny, itp.),
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych - weryfikacja udziału w wyznaczonych terminach,
- Urząd Miejski - asysta podczas spotkań z Burmistrzem Miasta lub innymi pracownikami oraz regulowanie spraw urzędowych,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa/ Zarząd Budynków Komunalnych - asysta podczas regulowania spraw mieszkaniowych, pozyskiwanie informacji o sposobie załatwiania

spraw mieszkaniowych,

- pracownicy socjalni - wspólne plany pracy z rodziną, konsultacje, ustalenie działań względem rodziny, rozeznanie w możliwościach udzielenia pomocy rodzinom, wspólne wizyty
- w sytuacjach zagrożenia lub braku współpracy,
- terapeuta uzależnień - umawianie terminów wizyt oraz weryfikacja udziału w spotkaniach,
- psycholog - umawianie terminów wizyt oraz weryfikacja udziału w spotkaniach,
- osoby spokrewnione z rodzinami objętymi wsparciem asystenta rodziny - pozyskiwanie informacji dotyczących wspieranych rodzin,
- lokalne środowisko rodziny (sąsiedzi) - pozyskiwanie informacji dotyczących wspieranych rodzin,

Elementy pracy asystenta rodziny:

- osobisty kontakt z rodziną,
- konsultacje z poszczególnymi członkami rodziny,
- sporządzenie diagnozy problemowej każdej rodziny,
- prowadzenie mediacji między małżonkami,
- prowadzenie mediacji między rodzicami a dziećmi,
- opracowanie planu pracy z rodziną,
- praca z rodziną przy ścisłej współpracy z pracownikiem socjalnym.

Asystenci rodziny zatrudnieni w naszym Ośrodku uczestniczyli w 2022 roku w szkoleniach on – line „Konflikt w rodzinie – zadania asystent rodziny” oraz w ramach samokształcenia „ADHD Zabawy i ćwiczenia dla dzieci z nadpobudliwością psychoruchową w przedszkolu i szkole.”

Rola asystenta rodziny a Ustawa „Za życiem”

Od 1 stycznia 2017 roku, z dniem wejścia w życie ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem", poszerzył się obszar działań asystenta rodziny poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia (poradnictwa) dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin, w których u dziecka, zdiagnozowano "ciężkie i

nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu".

Z ww. ustawy mogą skorzystać:

- Kobiety w ciąży i ich rodziny (w zakresie informacji i poradnictwa na temat rozwiązań wspierających rodzinę),
- Rodzina, w której przyjdzie albo przyszło na świat dziecko z ciężkim lub nieodwracalnym upośledzeniem lub nieuleczalną chorobą zagrażającą jego życiu,
- Kobiety, które otrzymały informację o tym, że ich dziecko może umrzeć w trakcie ciąży lub porodu,
- Kobiety, których dziecko zmarło bezpośrednio po porodzie na skutek wad wrodzonych,
- Kobiety, które po porodzie nie zabiorą do domu dziecka z powodu:
 - poronienia,
 - urodzenia dziecka martwego,
 - urodzenia dziecka niezdolnego do życia,
 - urodzenia dziecka obarczonego wadami wrodzonymi lub śmiertelnymi schorzeniami.

Przysługujące uprawnienia:

- Dostęp do diagnostyki prenatalnej dla kobiet w ciąży,
- Świadczenie opieki zdrowotnej dla kobiet w ciąży w okresie porodu i połogu, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej oraz sytuacji niepowodzeń położniczych,
- Jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie, albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu,
- Dostęp do odpowiednich świadczeń opieki zdrowotnej dla dziecka, ze szczególnym uwzględnieniem dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu,
- Dostęp do usług koordynacyjnych, opiekuńczych i rehabilitacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu,
- Dostęp do informacji w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży,

dostęp do poradnictwa w zakresie rozwiązań wspierających rodzinę, inne świadczenia wynikające z ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Podstawą do skorzystania z uprawnień są:

- Zaświadczenie potwierdzające ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu wystawiane przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego posiadającego specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii lub neonatologii,
- Zaświadczenie lekarskie lub zaświadczenie wystawione przez położną potwierdzające pozostawanie pod opieką medyczną nie później niż 10 tygodni ciąży do porodu.

Istnieje możliwość skorzystania ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (PFRON) uzyskując dofinansowanie:

- do turnusów rehabilitacyjnych,
- do zakupu sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych,
- do likwidacji barier w komunikowaniu się,
- do likwidacji barier funkcjonalnych: architektonicznych i technicznych,
- do usług tłumaczenia języka migowego lub tłumacza przewodnika.

Podstawą dofinansowania jest posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności.

Zadania asystenta rodziny w ramach ustawy "Za życiem" .

- wsparcie i towarzyszenie emocjonalne,
- pomoc w dotarciu do miejsc oraz specjalistów, gdzie można otrzymać wsparcie,
- opracowanie wspólnie z kobietą w ciąży i/lub rodziną indywidualnego katalogu możliwego wsparcia,
- załatwienie spraw w różnych instytucjach w imieniu rodziny na podstawie upoważnienia,
- pomoc rodzinie:
 1. w skutecznym przezwyciężaniu trudności w pielęgnacji i wychowywaniu dziecka,
 2. w uzyskaniu wsparcia psychologicznego,
 3. w uzyskaniu pomocy prawnej, w szczególności w zakresie praw rodzicielskich i uprawnień pracowniczych,

4. w dostępie do rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz świadczeń opieki zdrowotnej.

Przykładowe formy wsparcia oferowane przez asystenta rodziny:

- doradztwo w zakresie form i miejsc wsparcia,
- poradnictwo oferowane kobietom w ciąży i ich rodzinom,
- poradnictwo w zakresie pielęgnacji i opieki nad niemowlęciem,
- pomoc w codziennej organizacji życia rodziny, planowanie sposobów spędzania wspólnie wolnego czasu,
- nauka sprawnego wykonywania obowiązków domowych,
- doradztwo w zakresie zarządzania budżetem domowym,
- informowania, jak działają urzędy, placówki wsparcia rodziny i dziecka,
- pomoc w sprawach urzędowych, wspieranie rodziny w kontaktach z pracownikami szkoły, przedszkola, poradni, przychodni, sądu, policji, urzędów i innych instytucji,
- pomoc w zakresie możliwości podniesienia kwalifikacji zawodowych w poszukiwaniu pracy.

W 2022 roku przyznano 4 świadczenia z ustawy "Za życiem". Rodziny nie zgłosiły potrzeby współpracy z asystentem rodziny.

Zawód asystenta rodziny należy do tych trudnych, często obciążających psychicznie, bowiem jest to praca z rodziną, w której są dzieci. Liczba obowiązków asystenta stale wzrasta, ale ich rola nie zmienia się. Asystent zawsze będzie towarzyszył rodzinie, bez względu na to, jakie przeżywa trudności, jakie problemy i jakie ma ona deficyty. W rodzinie tkwi potencjał i możliwość zmiany choć – niestety, nie we wszystkich. Część z nich nie ma na tyle siły, wiary w siebie i motywacji, aby pracować nad sobą pomimo, że grozi im odebranie dzieci. Należy zaznaczyć, że nie można zmusić rodziny do współpracy nawet w przypadku asystenta przydzielonego przez sąd. Oczekuje się od asystenta rodziny, że wchodząc do rodziny wszystko zmieni o 180 stopni. A przecież do tej pory inne służby jak np.: kurator, pedagog, wychowawca, dzielnicowy ponieśli porażkę.

Asystent rodziny napotyka wiele trudności związanych z wykonywaniem swoich czynności. Należą do nich m. in.: uzależnienia, przemoc, upośledzenia, wyuczona bezradność, negatywne wzorce wyniesione z domu rodzinnego, opór przed zmianą, przerzucanie odpowiedzialności na inne instytucje za swoje porażki.

Mimo wszelkich trudności asystent podejmuje pracę ukierunkowaną na rzecz wzmocnienia kompetencji opiekuńczo – wychowawczych oraz w możliwych przypadkach na

rzecz powrotu dzieci do rodzin biologicznych. Rola asystenta rodziny polega zaś przede wszystkim na pracy ukierunkowanej na rzecz utrzymania dzieci w rodzinie biologicznej. Celem pracy asystenta rodziny jest m. in. podejmowanie działań przy współpracy rodziny, by dzieci mogły rozwijać się i wychowywać w rodzinie biologicznej, ponieważ jest to ich nadrzędne prawo.

7. Rodzinna piecza zastępcza

Rodzinna piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców biologicznych. Jest to przejściowa – okresowa forma opieki nad dzieckiem. W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali trwale lub czasowo pozbawieni praw rodzicielskich lub gdy władza ta została im ograniczona. Umieszczenie dziecka w rodzinie zastępczej następuje na podstawie orzeczenia sądu i po uzyskaniu zgody rodziców zastępczych.

W sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej, najlepszym rozwiązaniem jest zapewnienie mu opieki w jednej z form rodzinnej pieczy zastępczej, szczególnie w rodzinie zastępczej spokrewnionej z dzieckiem.

Rodzina zastępcza przyjmując dziecko pod swoją opiekę, dba o jego rozwój fizyczny i intelektualny, zaspakaja potrzeby zarówno w sferze materialno - bytowej jak i emocjonalnej. Angażuje się w proces kształcenia, pogłębia zainteresowania, organizuje wypoczynek wakacyjny. Pokazuje jak tworzyć więzi, dbać o innych i o siebie. Najkrócej mówiąc wypełnia obowiązki rodzicielskie wobec dziecka, dla którego tworzy rodzinę zastępczą.

Rodzice zastępczy w swoich działaniach współpracują z rodziną biologiczną, która bierze udział w podejmowaniu ważnych decyzji dotyczących ich dzieci (np. przy wyborze szkoły, zawodu, wykonywaniu poważnych zabiegów medycznych).

W poniższej tabeli przedstawiono ilość i formy pieczy zastępczej

Rodzinna piecza zastępcza 2020 - 2022

Rok	2020	2021	2022
Rodziny zastępcze spokrewnione	79	78	78
Rodziny zastępcze niezawodowe	24	21	20
Rodziny zastępcze zawodowe	5	4	3

Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	1	0	0
Rodzinne domy dziecka	1	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Nowym Dworze Mazowieckim.

Instytucjonalna piecza zastępcza w latach 2020 – 2022

Rok	2020	2021	2022
Instytucjonalna piecza zastępcza ogółem	3	4	3
socjalizacyjne	0	1	1
rodzinne	3	3	3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Nowym Dworze Mazowieckim.

Liczba dzieci w pieczy zastępczej w roku 2020

	Ogółem	Liczba dziewcząt w tych rodzinach	Liczba chłopców w tych rodzinach
Rodziny zastępcze spokrewnione	109	48	61
Rodziny zastępcze niezawodowe	31	15	16
Rodziny zastępcze zawodowe	20	6	14
Rodziny zastępcze zawodowe pełniące funkcję pogotowia rodzinnego	6	2	4
Rodzinne domy dziecka	6	3	3
Placówki opiekuńczo - wychowawcze	25	15	10
rodzinne	25	15	10

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Nowym Dworze Mazowieckim.

Liczba dzieci w pieczy zastępczej w roku 2021

	Ogółem	Liczba dziewcząt w	Liczba chłopców w
--	--------	--------------------	-------------------

		tych rodzinach	tych rodzinach
Rodziny zastępcze spokrewnione	105	46	59
Rodziny zastępcze niezawodowe	24	12	12
Rodziny zastępcze zawodowe	14	4	10
Rodzinne domy dziecka	14	5	9
socjalizacyjne	14	9	9
rodzinne	25	14	11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Nowym Dworze Mazowieckim.

Liczba dzieci w pieczy zastępczej w roku 2022

	Ogółem	Liczba dziewcząt w tych rodzinach	Liczba chłopców w tych rodzinach
Rodziny zastępcze spokrewnione	100	48	52
Rodziny zastępcze niezawodowe	23	12	11
Rodziny zastępcze zawodowe	11	4	7
Rodzinne domy dziecka	12	6	6
Rodzinne	25	14	

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych PCPR w Nowym Dworze Mazowieckim.

8. Współpraca asystenta rodziny i pracownika socjalnego na rzecz rodzin z dziećmi

Model współpracy asystenta rodziny i pracownika socjalnego Asystent rodziny jako nowy, a jednocześnie kolejny zawód powołany do pracy z rodziną w obszarze pomocy społecznej i edukacji wyznacza szczególnie kierunek profesjonalnego wsparcia skierowanego do rodzin. Jego głównym zadaniem jest wspieranie rodziców w prawidłowym wypełnianiu przez nich funkcji opiekuńczo-

wychowawczej oraz kształtowanie umiejętności członków rodziny w zakresie znajdowania rozwiązań trudności życiowych. Przypisana mu rola jest niezwykle istotna w procesie profesjonalnego wsparcia rodzin, co najmniej z dwóch powodów. Z jednej strony asystent

rodziny pracuje z rodzinami w obrębie tych problemów, z którymi do czynienia miały już inne służby społeczne (pracownik socjalny, kurator, pedagog szkolny, terapeuta rodzinny, kurator, policjant dzielnicowy). Oznacza to, że asystent powinien pracować inaczej niż te profesje (Krasiejko 2016: 3), a jednocześnie bardziej skutecznie. Z drugiej strony asystent rodziny oddziałuje na rodziny w obszarze bezradności wybranych jej członków, identyfikowanej jako brak poczucia sprawstwa, bezsilność, czy też niemoc osoby/osób w zakresie realizacji kompetencji społecznych, zwłaszcza opiekuńczo-wychowawczych. Ta kwestia staje się niezwykle sporym wyzwaniem dla samego asystenta, bowiem niejednokrotnie zostaje on zobligowany do użycia określonego zestawu metodycznych działań, uwzględniających doświadczenie i wiedzę innych specjalistów pracujących z rodziną, w tym samego pracownika socjalnego. Specjaliści z zakresu pracy z rodziną zwracają uwagę na to, że asystent rodziny nie zajmuje obecnie w systemie pomocy społecznej pozycji tradycyjni właściwych pracownikowi socjalnemu, a obejmuje nowe, często mniej atrakcyjne obszary działania. Niektórzy postulują, by asystentem rodziny z uwagi na wykorzystywanie indywidualnych zasobów był doświadczony zarówno pod kątem zawodowym jak i życiowym pracownik socjalny (Bernaś i in 2014: 66). Świadczona przez niego na rzecz swoich klientów praca socjalna opiera się bowiem na gruncie najwyższych wartości, zakładających, że ludzie są z natury wyposażeni w potencjalną zdolność stawiania czoła trudnościom (Solak 2013: 45).

Rozdzielenie zakresu kompetencji asystenta rodziny i pracownika socjalnego jest nie zawsze precyzyjne z uwagi na wspólny podmiot oddziaływań obu profesji jednocześnie, tj. rodziny pozostającej w systemie wsparcia. Badacze problematyki podkreślają, że beneficjentami asysty rodzinnej powinny być nie tylko rodziny z wieloma problemami, ale także i te, które są wydolne, ale dopiero od niedawna są klientami pomocy społecznej po to, by jak najszybciej osiągnęły satysfakcjonujący poziom jakości życia (Krasiejko 2012: 15).

W profesjach działających pomocowo, zarówno w zawodzie asystenta rodziny, jak i pracownika socjalnego istotna jest współpraca tych osób, mając na celu udzielenie wsparcia i pomocy rodzinie dysfunkcyjnej, która stanowi wspólny podmiot oddziaływań. Praktyka działania jednostek organizacyjnych pomocy społecznej ujawnia cztery warianty współpracy pracowników socjalnych z asystentami rodzin, które stanowią o istocie pracy socjalnej z rodziną. Wymienia się m. in. następujące: 1) asystent rodziny zastępujący pracownika socjalnego w pracy socjalno-wychowawczej i terapeutycznej z rodziną z wieloma problemami; 2) asystent rodziny wspomagający pracownika socjalnego; 3) asystent rodziny prowadzący pracę z rodziną bez udziału pracownika socjalnego; 4) asystent rodziny – pracownik socjalny realizujący specjalistyczną, pogłębioną pracę socjalną. W pierwszym z wariantów pracownik

socjalny przeprowadza wywiad na podstawie analizy sytuacji życiowej rodziny i kieruje rodzinę do objęcia pomocą asystenta rodziny, ewentualnie wnioskując o świadczenia z pomocy społecznej. Przy czym nie kontynuuje pracy socjalnej z rodziną – to zadanie spoczywa na asystencie, który koncentruje się na pracy socjalno-wychowawczej i terapeutycznej z rodziną z wieloma problemami. W modelu tym większość zadań wykonuje asystent rodziny, a pracownik socjalny wykonuje jedynie te zadania, które nakłada na niego ustawa (Kowalczyk 2012: 11).

Z kolei w wariacie drugim asystent rodziny wspomaga pracownika socjalnego. Oznacza to, że większość zadań wykonuje pracownik socjalny, prowadząc pracę socjalną z rodziną, a asystent rodziny realizuje jedynie te zadania, które będą wspomagać działania pracownika socjalnego, zgodnie z zakresem wynikającym z przypisanej mu roli, a także kompetencji zawodowych. Asystent rodziny ogranicza się zatem do poradnictwa i treningu w zakresie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego. Współpraca w tym wariacie jest bardzo ścisła, realizowana na wszystkich etapach metodycznego działania. Koordynatorem działań jest pracownik socjalny (Kowalczyk 2012: 11). Trzeci wariant obejmuje rodziny zgłoszone przez sąd lub szkołę, których sytuacja materialna wprawdzie wykracza poza kryteria przyznawania zasiłków z pomocy społecznej, to jednak ich poziom funkcjonowania w obszarze realizacji kompetencji opiekuńczo-wychowawczych jest niski. Wówczas asystent rodziny przejmuje główną rolę w organizacji wsparcia na rzecz rodziny, z którą podejmuje współpracę. Obszar współdziałania asystenta rodziny z pracownikiem socjalnym w tym modelu zależy w dużej mierze od przyjętej przez niego roli (Krasiejko 2013: 176–187).

W ostatnim wariacie asystent rodziny prowadzi pogłębioną pracę socjalną z rodziną, aby rozwiązać trudną sytuację życiową. Zdobyta przez niego wiedza o problemach rodziny jest bardzo rozległa. Skupiając się na możliwościach i zasobach rodziny, poszukuje wspólnie z nią optymalnych rozwiązań problemów. W praktyce w instytucjach występują różne modele współdziałania, przy czym dominuje model pierwszy (Krasiejko 2013: 176–187).

Model współpracy asystenta rodziny z pracownikiem socjalnym najczęściej jest realizowany spontanicznie i stanowi efekt niezaplanowanego działania uzależnionego od stylu pracy, zaangażowania, przekonań odnoszących się do roli i kompetencji zawodowych pracownika socjalnego i asystenta rodziny. Przypadki opracowanych ogólnych ustaleń dotyczących współpracy analizowanych specjalistów stanowią efekt starań asystenta, niekiedy są określane przez kadrę zarządzającą, a najrzadziej stanowią wynik starań pracowników socjalnych (Krasiejko 2013: 177).

Badacze problematyki zwracają uwagę na to, że asystenci rodzin często mają problemy

z ustaleniem precyzyjnych granic między zakresem własnych obowiązków a działaniami pracownika socjalnego. Zasadniczą różnicą między dwoma współpracującymi ze sobą specjalistami jest fakt posiadania uprawnień do wnioskowania o świadczenia z pomocy społecznej oraz do odmowy tej formy pomocy w sytuacji braku współpracy ze strony klienta. Istnieje także różnica w organizacji pracy. Pracownik socjalny ma szerszy obszar oddziaływania, przy czym pracuje z różnymi kategoriami klientów, podczas gdy asystent rodziny pomaga rodzinom z dziećmi. Obie profesje łączy wspólny cel, jakim jest dobro rodziny, bezpieczeństwo i prawidłowy rozwój dzieci pozostających z rodzicami oraz wzmacnianie członków rodziny do funkcjonowania w społeczeństwie i pełnienie stosownych ról. Jeśli z kolei liczba rodzin, z którymi pracuje asystent, przekracza 10 (zgodnie z ustawą może to być maksymalnie 20) zatracą się idea asystentury. Wówczas działania asystenta ograniczają się do poradnictwa, pisania dokumentacji, zlecania zadań rodzinie, a następnie ich egzekwowania (Krasiejko 2013: 177–179). Nieokreślony charakter roli asystenta rodziny oraz pracownika socjalnego stawia przed nimi dylematy, wynikające z profesjonalnego wymiaru pracy z rodziną. Do dylematów profesjonalizmu można zaliczyć:

- 1) niesymetryczność władzy i wiedzy powodująca i umożliwiającą pracownikowi socjalnemu i asystentowi rodziny przewagę nad rodziną;
- 2) nierównomierne zaangażowanie w relacji pracownik – klient (klienci oczekiwaliby pełnego zaangażowania, podczas gdy pracownik pomocowy z uwagi na profilaktykę w zakresie wypalenia zawodowego oraz możliwość zachowania właściwej perspektywy diagnostyczno-interwencyjnej zachowuje dystans);
- 3) pojawiająca się niepewność w zakresie identyfikowania aktualnego stanu oraz perspektyw rozwoju czynników związanych z poziomem i zakresem patologii rodzinnej, powiązana z koniecznością podejmowania decyzji istotnych dla życia rodziny;
- 4) konieczność rozłożenia niejednokrotnie zindywidualizowanych działań pomocowych dla danej rodziny w szerszym kontekście instytucjonalnym (Szpunar 2013: 30–32). Na pracowniku socjalnym i asystencie rodziny spoczywa odpowiedzialność za realizowany proces pomocowy względem rodziny. Całokształt ich oddziaływań powinien stanowić przemyślany i przewidywalny ciąg działań, służących realizacji ustalonych z rodziną celów. Odpowiedzialność za rezultaty wykonywanej pracy wymusza na pracownikach socjalnych i asystentach rodzin ciągłą weryfikację wiedzy, wartości oraz metod pracy, które są niezbędne w procesie profesjonalizacji pracy socjalnej.

Efektywna pomoc rodzinie z wieloma problemami jest możliwa dzięki współpracy między asystentami rodziny i pracownikami socjalnymi. Wdrożenie asystencji rodzinnej na poziomie

instytucjonalnym i proceduralnym stanowi nadal wyzwanie podejmowane głównie przez asystentów rodziny, a także przez różnorodne organizacje wspierające zarówno samych zainteresowanych, jak i rodziny problemowe w pełnieniu przez nie funkcji opiekuńczo-wychowawczych.¹

IV. ANALIZA SYTUACJI W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY

W programie zastosowano analizę jako narzędzie identyfikacji i usystematyzowania mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń społecznego obszaru Nowego Dworu Mazowieckiego.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
- realizacja celów strategicznych i operacyjnych wynikających z dokumentów (Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych, Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomani, Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie. - działalność punktu konsultacyjno-informacyjnego, - profesjonalna i specjalistyczna kadra działająca w obszarze wspierania dziecka i rodziny, - otwartość instytucji, organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów na pomoc rodzinie, - rozwój działań w obszarze wsparcia i pomocy rodzinie poprzez wprowadzenie innowacyjnych metod pracy w formie asystentury rodziny, - funkcjonowanie na terenie powiatu Punktu Interwencji Kryzysowej, - powoływanie doraźnych grup roboczych w sprawach rodzin, - funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego działającego na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie, - powoływanie grup roboczych realizujących indywidualny plan pomocy rodzinom dotkniętym przemocą w rodzinie, - rozwinięta sieć instytucji wspierających	- niewystarczająca współpraca pomiędzy instytucjami działającymi w obszarze wspierania dziecka i rodziny, - bierność i niewielkie zaangażowanie rodzin, - niechęć współpracy ze strony rodzin pomimo dobrego przygotowania i otwartości instytucji, - rosnąca niewydolność rodziców w procesie wychowawczym, - ograniczona dostępność specjalistów np. psychologów i psychiatrów dziecięcych, - wysokie koszty utrzymania rodzin zastępczych, - brak kompleksowego podejścia do zwalczania przyczyn dysfunkcyjności rodziny, - niewystarczająca ilość atrakcyjnych propozycji spędzania czasu wolnego dla młodzieży zagrożonej demoralizacją, - niska aktywność klientów pomocy społecznej w zakresie działań samopomocowych

¹Polityka Społeczna nr 9/2019

rodzinę: Urząd Miejski, Policja, Sąd, OPS, PCPR, MKRPA, organizacje pozarządowe, NOK, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna, placówki oświatowe, świetlice, - dostęp do poradnictwa specjalistycznego: prawnik, psycholog, terapeuta, - dostępność usług opiekuńczych i specjalistycznych, - dostęp i dobra jakość funkcjonowania placówek opiekuńczych i oświatowych na terenie Nowego Dworu Maz, - rozwinięta baza rekreacyjno-sportowa służąca rodzinie (kompleks sportowy NOSIR, boiska, basen, siłownie, place zabaw), - funkcjonowanie Karty Dużej Rodziny, - funkcjonowanie na terenie gminy placówek służby zdrowia, - coroczne organizowanie dla dzieci wypoczynku letniego, zajęć wakacyjnych	
SZANSE	ZAGROŻENIA
- zwiększenie liczby podmiotów działających na rzecz rodziny, -podnoszenie kompetencji osób pracujących z rodzinami - wzmocnienie roli opiekuńczo-wychowawczych rodzin, - szeroki wachlarz usług realizowanych na rzecz rodziny, - realizacja programów profilaktycznych, - -rozbudowana polityka prorodzinna prowadzona przez samorząd, - zewnętrzne środki finansowe	- stereotypowe postrzeganie Ośrodka Pomocy Społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim jako instytucji przyznającej jedynie świadczenia pieniężne, - rosnąca liczba zadań do realizacji przez samorządy przy braku lub niewielkim poziomie dofinansowania zadań, - niewystarczające środki finansowe na wdrażanie zapisów ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, - niezaradność życiowa, nieumiejętne gospodarowanie środkami finansowymi i uzależnienia rodzin od pomocy społecznej, - wykluczenie społeczne, - narastająca niewydolność opiekuńczo-wychowawcza rodziców.

V. CEL GŁÓWNY, CELE SZCZEGÓŁOWE I DZIAŁANIA PROGRAMU ORAZ WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELÓW

Na podstawie dokonanej analizy w zakresie organizacji systemu opieki nad dzieckiem oraz wsparcia rodziny, a także na podstawie obowiązującego stanu prawnego oraz w oparciu o doświadczenie zawodowe specjalistów – osób współpracujących, określono cel główny programu.

Następnie działania przewidziane w poszczególnych celach szczegółowych umożliwiają realizowanie na poziomie lokalnym polityki prorodzinnej, rozumianej jako stwarzanie warunków prawnych, ekonomicznych i społecznych umacniających rodzinę, zapewniających jej trwałość, rozwój oraz właściwe wypełnienie przez nią podstawowych zadań.

Cel główny:

Budowanie skutecznego systemu wsparcia dzieci i rodzin w Nowym Dworze Mazowieckim.

Cele szczegółowe:

1. Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz wzrost poziomu zaspokojenia potrzeb dzieci i ich rodzin.
2. Rozwój usług, form wsparcia i współpracy na rzecz pomocy dzieciom i rodzinom.
3. Ograniczenie sytuacji kryzysowych i negatywnych skutków z nich wynikających występujących w rodzinach poprzez zwiększenie świadomości rodzin w zakresie oferowanych form wsparcia.

Cele będą realizowane poprzez działania, mające przywrócić rodzinie prawidłowe funkcjonowanie w sferze opiekuńczo-wychowawczej oraz pełnienia ról społecznych. Praca z rodziną będzie połączona z jej własną aktywnością. Istotną kwestią jest wsparcie rodziny na etapie pojawienia się problemów oraz eliminowania sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić rodzinę naturalną.

W przypadku umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej – stworzenie możliwości powrotu do rodziny naturalnej.

1. Wsparcie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze oraz wzrost poziomu zaspokojenia potrzeb dzieci i ich rodzin.		
Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
1. Diagnozowanie sytuacji rodzin i środowiska rodzinnego w celu wdrożenia planu wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych w tym problemów związanych z niepełnosprawnością członka rodziny przez asystenta rodziny i pracowników socjalnych, 2. Prowadzenie konsultacji i	- Urząd Miejski, - Ośrodek Pomocy Społecznej, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, - Nowodworski Ośrodek Kultury, - Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna, - organizacje pozarządowe	- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, - liczba zatrudnionych asystentów - liczba dzieci jakie skorzystają z wypoczynku, - rodzaj, liczba i forma udzielanego poradnictwa specjalistycznego, - dzieci w różnych formach pieczy zastępczej, wysokość środków przeznaczonych i poniesionych przez gminę na

poradnictwa specjalistycznego oraz wdrażanie innowacyjnych metod wspierania rodzin między innymi: konferencje, grupy wsparcia, szkolenia, szkoła dla rodziców, 3. Organizowanie wypoczynku dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych oraz dzieci z dysfunkcjami, 4. Zabezpieczenie środków finansowych na pobyt dzieci w pieczy zastępczej. 5. Integracja rodzin ze środowiskiem lokalnym.		częściowe pokrycie pobytu, - liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w tym w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, - liczba dzieci powracających z pieczy do rodzin naturalnych, - liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach która skorzystała z pomocy udzielonej w formie pracy socjalnej, - liczba rodzin oraz osób w tych rodzinach, które uzyskały pomoc pieniężną z OPS, - liczba przyznanych stypendiów dzieciom i młodzieży
2. Rozwój usług, form wsparcia i współpracy na rzecz pomocy dzieciom i rodzinom		
Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
1. Organizowanie spotkań, konferencji, prelekcji, seminariów dla przedstawicieli podmiotów lokalnych działających w obszarze budowania partnerstw i działania na rzecz rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, 2. Opracowanie wewnętrznych procedur dla pracowników OPS dotyczących wspierania rodziny przeżywającej trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, 3. Organizowanie spotkań oraz włączanie do pracy osób pracujących na rzecz wspierania dzieci i rodziny, 4. Współpraca z koordynatorami rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności w zakresie wspierania rodzin biologicznych w staraniach o powrót dziecka do domu rodzinnego,	-Ośrodek Pomocy Społecznej, - Zespół Interdyscyplinarny, - Urząd Miejski, -Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, -Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, -Nowodworski Ośrodek Kultury, -Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna, - organizacje pozarządowe, -placówki wsparcia dziennego, - Komenda Powiatowa Policji, - Nowodworski Ośrodek Sportu i Rekreacji, - szkoły/placówki oświatowe (przedszkola, żłobki) - podmioty/instytucje ochrony zdrowia, -Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	-liczba zorganizowanych spotkań, konferencji lub seminariów dotyczących problematyki rodziny, - liczba odbytych szkoleń przez pracowników instytucji pomocowych, - liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, - liczba udzielonych porad w ramach poradnictwa specjalistycznego, - liczba osób i rodzin jaka skorzystała z programów profilaktycznych.

5. Uczestnictwo specjalistów zajmujących się problematyką rodziny, w warsztatach mających na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych, 6. Pozyskiwanie kadry specjalistycznej wspierającej rodzinę, w tym z niepełnosprawnością i zaburzeniami psychicznymi, 7. Realizacja wsparcia rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze w formie asystenta rodziny, 8. Zapewnienie dostępu do nieodpłatnego poradnictwa specjalistycznego, 9. Umożliwienie funkcjonowania rodzin wspierających na terenie miasta i zapewnienie ich finansowania w przypadku zdiagnozowanych potrzeb, 10. Prowadzenie działalności profilaktycznych dla dzieci i młodzieży oraz rodziców i opiekunów, 11. Wzmocnienie więzi rodzinnych poprzez aktywizację rodzin i integrację ze środowiskiem lokalnym, 12. Rozpowszechnianie informacji o obowiązujących aktach prawnych w zakresie wspierania rodziny.		
3. Ograniczenie sytuacji kryzysowych i negatywnych skutków z nich wynikających występujących w rodzinach poprzez zwiększenie świadomości rodzin w zakresie oferowanych form wsparcia.		
Działania	Realizatorzy	Wskaźniki
1. Organizowanie grup wsparcia i grup samopomocowych, 2. Zapewnienie rodzinom z terenu Nowego Dworu Mazowieckiego dostępu do nieodpłatnego specjalistycznego poradnictwa, 3. Organizowanie warsztatów	- Ośrodek Pomocy Społecznej, - Zespół Interdyscyplinarny, - Urząd Miejski, - Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, - Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, - Nowodworski Ośrodek Kultury, - Miejska i Powiatowa	- liczba osób korzystających ze wsparcia, - liczba osób i rodzin jaka skorzystała z programów profilaktycznych, - liczba dzieci i młodzieży uczestniczących w zajęciach organizowanych przez placówki wsparcia dziennego, - liczba nadzorów kuratorów

edukacyjnych dla rodziców i opiekunów, 4. Działania Zespołu Interdyscyplinarnego i grup roboczych, 5. Zapobieganie marginalizacji i degradacji społecznej rodziny dotkniętej problemem przemocy w rodzinie poprzez pracę z asystentem rodziny, 6. Organizowanie kampanii lokalnych na rzecz rodziny w tym przeciwdziałania przemocy w rodzinie, 7. Monitorowanie sytuacji dziecka i rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, 8. Zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności opiekuńczo-wychowawcze w formie asystenta rodziny, 9. Motywowanie do podjęcia leczenia celem minimalizowania uzależnienia i współuzależnienia, 10. Rozwijanie innowacyjnych form w zakresie profilaktyki uzależnień i przemocy, 11. Uświadamianie rodzin, mieszkańców o roli podmiotów działających na rzecz rodziny, 12. Organizowanie spotkań, konferencji lub seminariów dotyczących problematyki rodziny oraz podmiotów działających na rzecz rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, 13. Stworzenie spójnej informacji o ofercie specjalistycznej pomocy na terenie gminy	Biblioteka Publiczna, - organizacje pozarządowe, -placówki wsparcia dziennego, -Komenda Powiatowa Policji, -Nowodworski Ośrodek Sportu i Rekreacji, - szkoły/placówki oświatowe (przedszkola, żłobki) - podmioty/instytucje ochrony zdrowia, -Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	sądowych w przypadku dzieci z rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny, - liczba uczniów korzystających z programów profilaktycznych w szkołach, - liczba wszczętych procedur Niebieskie Karty, - liczba osób w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny, wobec których wszczęto procedurę Niebieskie Karty, - liczba lokalnych kampanii na rzecz rodziny, - liczba broszur informacyjnych, - liczba spotkań, konferencji dotyczących problematyki rodziny.
--	---	--

VI. ODBIORCY PROGRAMU

Odbiorcami niniejszego programu będą:

- rodziny zamieszkałe na terenie Nowego Dworu Mazowieckiego, które z różnych przyczyn przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych,
- dzieci zagrożone umieszczeniem w pieczy zastępczej,
- rodziny, w których władza rodzicielska została odebrana lub ograniczona poprzez umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej,
- rodziny zamieszkałe na terenie miasta, w tym zagrożone wykluczeniem społecznym,
- rodziny przeżywające chwilowe trudności,
- Rodziny dotknięte problemem uzależnień oraz przemocy rodzinnej,
- Przedstawiciele instytucji oraz służb pracujących na rzecz dzieci i rodzin.

VII. REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU

Założenia Programu Wspierania Rodziny na lata 2024-2026 w Nowym Dworze Mazowieckim powinny realizować podmioty, które w ramach swoich kompetencji posiadają obowiązek wspierania rodziny przeżywającej trudności, w szczególności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych oraz podmioty lub osoby specjalizujące się bądź mające kontakt z dzieckiem i rodziną.

Przy realizacji Programu współpracować winny:

podmioty publiczne:

- właściwe wydziały i stanowiska Urzędu Miejskiego,
- Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- przedszkola i żłobki publiczne,
- szkoły podstawowe,
- Nowodworski Ośrodek Kultury,
- Biblioteka Miejska,
- świetlice,
- Nowodworski Ośrodek Sportu i Rekreacji,
- przychodnie zdrowia

podmioty niepubliczne:

- niepubliczne przedszkola i żłobki,
- organizacje pozarządowe działające w zakresie: profilaktyki, wspierania rodziny i dziecka, przeciwdziałania przemocy w rodzinie, pomocy społecznej, edukacji, promocji i ochrony zdrowia,
- kościoły i związki wyznaniowe

samorządowe służby i instytucje o zasięgu powiatowym i inne:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- Komenda Powiatowa Policji,
- Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna,
- Powiatowy Urząd Pracy,
- szkoły ponadpodstawowe,
- Zespół Placówek Edukacyjnych,
- Sąd Rejonowy.

VIII. HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU

Zadanie i działania	Realizatorzy	Planowany termin realizacji	Źródła finansowania
1. Zapewnienie rodzinom stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego			
a) udzielenie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski	2024 - 2026	środki własne, środki zewnętrzne
b) świadczenie pomocy w postaci posiłków w ramach wieloletniego rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu" na lata 2019-2023	Ośrodek Pomocy Społecznej	2024 - 2026	środki własne, środki zewnętrzne
c) monitorowanie sytuacji zdrowotnej i	Ośrodek Pomocy Społecznej, szkoły,	2024 - 2026	środki własne, środki zewnętrzne

edukacyjnej dzieci z rodzin dysfunkcyjnych	placówki opieki zdrowotnej, placówki oświatowe		
d) motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz niwelowania własnych dysfunkcji np. podjęcia terapii leczenia uzależnień terapii dla ofiar i sprawców przemocy domowej	Ośrodek Pomocy Społecznej, Zespół Interdyscyplinarny, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.	2024 - 2026	środki własne, środki zewnętrzne
e) poradnictwo i praca socjalna świadczona przez pracowników OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej	2024 - 2026	środki własne, środki zewnętrzne

2. Zapewnienie niezbędnych zasobów ludzkich, organizacyjnych i finansowych w budowaniu i utrzymaniu systemu wspierania rodziny

Zadanie i działania	Realizatorzy	Planowany termin realizacji	Źródła finansowania
a) finansowanie zatrudnienia asystenta rodziny zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej	Ośrodek Pomocy Społecznej	2024 - 2026	środki własne, środki zewnętrzne
b) zabezpieczenie w budżecie środków finansowych na współfinansowanie pobytu dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski	2024 - 2026	środki własne, środki zewnętrzne
c) zapewnienie dostępności poradnictwa specjalistycznego oraz rozpropagowanie miejsc gdzie można uzyskać pomoc	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, ośrodki zdrowia ,	2024 - 2026	środki własne, środki zewnętrzne

	placówki oświatowe		
d) wsparcie w zakresie organizowania czasu wolnego dzieciom poprzez prowadzenie i rozwój różnorodnych form wsparcia dziennego	Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe, stowarzyszenia, Nowodworski Ośrodek Sportu i Rekreacji, Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna	2024 - 2026	środki własne, środki zewnętrzne
e) współpraca z kuratorami sądowymi, policją, szkołami, stowarzyszeniami w celu wypracowania wspólnych działań profilaktycznych	Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Miejski, Zespół Interdyscyplinarny, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	2024 - 2026	środki własne, środki zewnętrzne

3. Poprawa jakości opieki sprawowanej przez biologicznych rodziców

Zadanie i działania	Realizatorzy	Planowany termin realizacji	Źródła finansowania
a) szczegółowe i wieloaspektowe rozpoznanie sytuacji rodziny przeżywającej trudności	Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe	2024 - 2026	środki własne, środki zewnętrzne
b) kierowanie osób uzależnionych na leczenie	Ośrodek Pomocy Społecznej, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny	2024 - 2026	środki własne, środki zewnętrzne
c) przydzielenie rodzinom asystenta rodziny	Ośrodek Pomocy Społecznej, Sąd Rodzinny	2024 - 2026	środki własne, środki zewnętrzne
d) działanie Zespołu Interdyscyplinarnego na rzecz rodzin, w	Zespół Interdyscyplinarny	2024 - 2026	środki własne, środki zewnętrzne

których występuje problem przemocy			
------------------------------------	--	--	--

IX. PRZEWIDYWANY EFEKT REALIZACJI PROGRAMU

Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być:

- Poprawienie funkcjonowania rodzin z problemami.
- Poprawa sytuacji dziecka w środowisku szkolnym.
- Poprawa stanu bezpieczeństwa socjalnego rodziny, dzieci i młodzieży.
- Zmiana postaw społecznych.
- Ograniczenie patologii społecznej.
- Zminimalizowanie negatywnych zachowań.
- Zmniejszenie liczby dzieci kierowanych do całodobowych placówek opiekuńczo – wychowawczych i rodzin zastępczych.
- Ograniczanie zjawiska wykluczenia społecznego rodzin.
- Stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny.
- Polepszenie współpracy między instytucjami i organizacjami zaangażowanymi w realizację Programu.

X. MONITOROWANIE PROGRAMU

Program będzie monitorowany na bieżąco w zależności od zmieniającej się sytuacji rodzin w gminie i pojawiających się potrzeb. Monitoring będzie służył analizie i ocenie zebranych informacji i planowaniu dalszych działań w celu zapewnienia najlepszych efektów podjętych inicjatyw.

Monitoring programu będzie prowadzony corocznie poprzez gromadzenie danych i informacji w zakresie wszystkich działań opisanych w niniejszym programie.

Przedmiotem monitoringu będzie skuteczność podejmowanych działań głównie w oparciu o analizę założonych celów. Program ma charakter otwarty co oznacza, że powinien ewaluować w zależności od pojawiających się potrzeb.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowym Dworze Mazowieckim w terminie do 31 marca każdego roku sporządzi sprawozdanie z zakresu wspierania rodziny, które będzie zawarte w kompleksowej informacji z działalności OPS za dany rok.

Monitorowanie działań będzie dokonywane w szczególności poprzez analizę następujących danych:

1. Liczba rodzin:

- objęta pomocą społeczną,
- korzystająca z zasiłków rodzinnych,
- funduszu alimentacyjnego,
- objęta świadczeniem wychowawczym,
- otrzymująca świadczenie "Dobry Start",
- korzystająca z Karty Dużej Rodziny
- korzystająca z posiłków dla dzieci oraz osób dorosłych.

2. Liczba założonych Niebieskich Kart A wszczynających procedurę.

3. Liczba sporządzonych Niebieskich Kart C i D.

4. Liczba zatrudnionych asystentów rodziny.

5. Liczba rodzin objętych asystenturą oraz dzieci funkcjonujących w tych rodzinach.

6. Liczba rodzin przeżywających trudności.

7. Liczba rodzin, z których umieszczono dzieci w pieczy zastępczej.

8. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

XI. FINANSOWANIE PROGRAMU

Zadania trzyletniego Programu Wspierania Rodziny w Nowym Dworze Mazowieckim na lata 2024-2026 będą realizowane i wdrażane etapowo zgodnie z możliwościami finansowymi.

Program finansowany będzie ze środków :

1. Budżetu miasta,
2. Dotacji z budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych,
3. Funduszy pozyskanych w ramach resortowych programów osłonowych,
4. Środków pozabudżetowych - projekty.

XII. PODSUMOWANIE

Każda rodzina codziennie boryka się z problemami, które trzeba pokonać. Są rodziny, które potrafią sprostać obowiązkom, pomyślnie rozwiązać własne problemy, ale są też takie, które nie potrafią w pełni wypełniać swych funkcji oraz rozwiązywać pojawiające się sytuacje kryzysowe.

Trudne warunki materialne, nie rozwiązane problemy, niedostatek w spełnianej przez rodzinę funkcji opiekuńczej, niewydolność wychowawcza, rozpad rodziny, zrywanie więzi rodzinnych i zanikanie poczucia odpowiedzialności, ograniczenia w zaspokajaniu wielu potrzeb, narastanie sytuacji konfliktowych to źródła wielu zjawisk negatywnych, które wymagają interwencji z zewnątrz.

Współczesnej rodzinie potrzebna jest pomoc wielostronna, dlatego należy angażować możliwe siły i środki społeczne. Wskazane jest podejmowanie działań przede wszystkim profilaktycznych i wspomagających. Zadaniem wszystkich instytucji działających w tym obszarze jest zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom, które doświadczają przemocy ze strony rodziców, zaniedbania. Cel ten można osiągnąć poprzez wspólne, jednolite zasady postępowania służb pracujących na rzecz dziecka i rodziny. W celu osiągnięcia zamierzonych efektów konieczne jest dalsze interdyscyplinarne współdziałanie wielu służb i organizacji działających na rzecz rodziny i dzieci, bowiem wyłącznie praca zespołowa stanowić będzie pełne i kompleksowe wsparcie oraz może

zaowocować poprawą sytuacji bytowej małoletnich, a także wzrostem świadomości rodziców w aspekcie troski o dzieci. Należy jednak wspomnieć, że nie każda rodzina przyjmie wielopoziomą pomoc instytucji w zakresie wspierania w trudach i zawiłościach życiowych. Wiele bowiem rodzin wręcz odrzuca tę pomoc pomimo zapewnień o poprawie jakości ich życia, a przede wszystkim ich dzieci. Wynika to z pewnością z nieufności i uprzedzeń względem instytucji, ale na to już nie mamy wpływu.